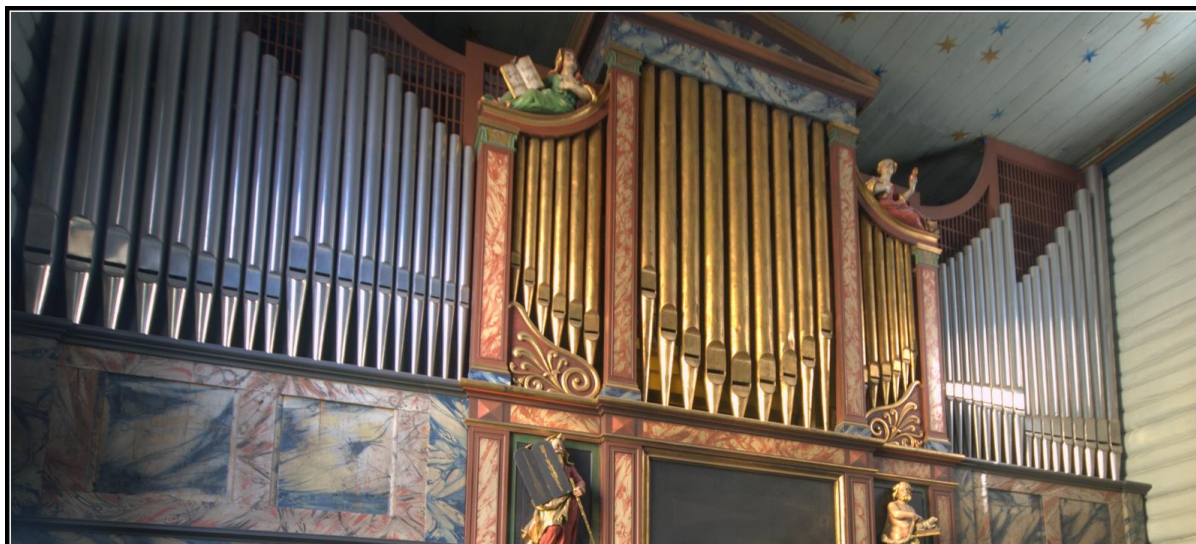

Per Øverland: Historieglimt 211

Orgelet i Bakke kirke

Orgelet i Bakke kirke har en litt uvanlig plassering. Det er bygd over alteret, mens organisten sitter på galleriet til høyre for prekestolen. Da kirken var ny i 1715, var den uten orgel. Biskop Peder Krog som også var sogneprest i Strinda, bygde kirken og oppkalte den etter sin kone, Anna Dorothea. Kirken tilhørte Strinda eller Lade sognekall. Slik som vanlig i bygdekirkene i Norge, var den uten orgel. Klokkeren som også var kirkesanger, ledet menighetssangen. I 1768 fikk kirken sitt første orgel. Orgelet ble plassert på et lite galleri på østveggen i koret og over alteret. Der har de nyere orgler også blitt plassert etter hvert som de har erstattet et eldre. Nettopp på 1700-tallet ble orgelet satt over alteret i flere kirker. Se for eksempel Kongsberg fra 1761 og Røros kirke fra 1784. Plasseringen av prekestol og orgel i tre trinn rett over alteret er uttrykk for den teologiske tanke at alt det sentrale skulle stå samlet og være i fokus for menighetens oppmerksomhet Slik er det også i Bakke kirke.

Orgelet i Bakke kirke. Foto: Bjørn Lien.

Det første orgelet var en gave til menigheten, men en gave med en dobbelt betingelse knyttet til den. Det var bakklandsgutten, kammerråd Morten S. Hoff, forstander for Thomas Angells stiftelser, som ville bekoste et orgel dersom han fikk oppføre et gravkapell for seg og sin familie og videre at

han betinget for seg og sine etterkommere at de skulle bestemme hvem som skulle bli organist. Begge betingelser ble akseptert. Se Thaulow,

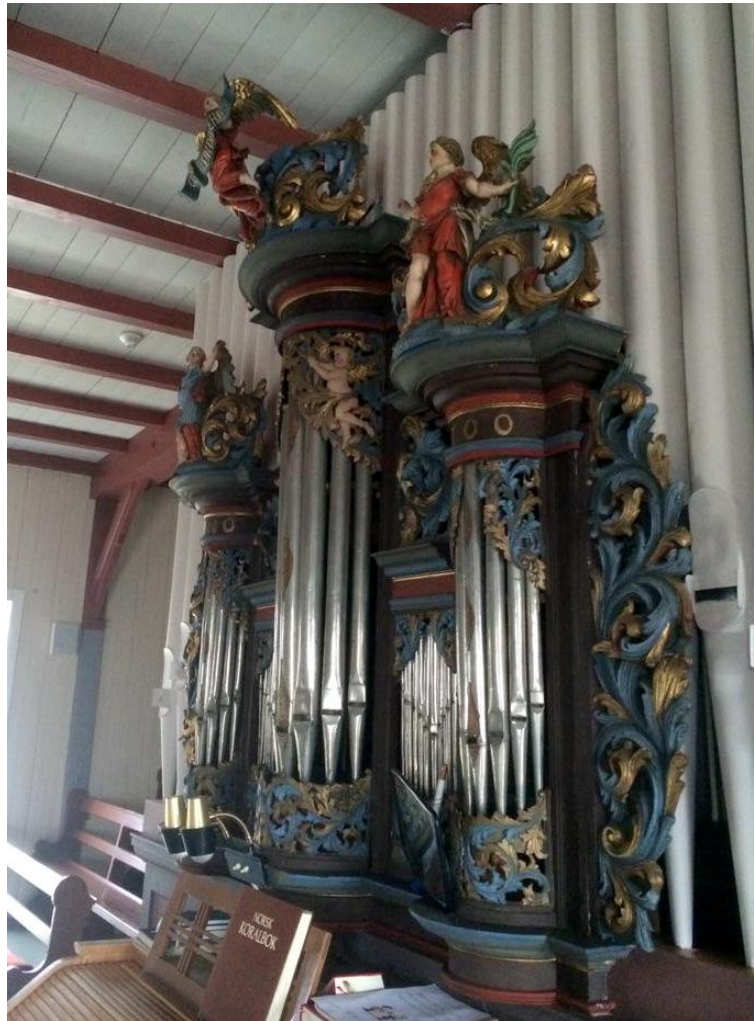
Orgelet i Vestvik kirke, Framverran.

Personalhistorie, 1919, side 364. Kapellet ble oppført på nordsiden av kirken selv om det dekket et av vinduene. Det er senere revet og bestemmelsen om organistvalg falt bort av seg selv. Det het at gaven var «et smukt

orgelværk, der er af en anseelig Værdi, og som har 8 á 10 forskjellige Stemmer». Det er ingen overdrivelse. Det var kjøpt fra Danzig og menigheten var vel tjent med det til 1848. Det hadde for øvrig et praktfullt orgelprospekt i rokokkostil som fremdeles eksisterer. I årene etter 1848 stod orgelet lagret, men i 1863 ble det solgt for 50 riksdaler til lensmann og kirkeverge Thore E. Følstad og gitt til Vestvik kirke i Framverran. Der kan det ses. I Nord-Trøndelag Historielags årbok fra 1974 skriver fylkeskonservator John Aasum: «*Det vakreste orgelprospektet i Nord-Trøndelag befinner seg i Vestvik kirke i Verran. Orgelverket er skiftet ut og reparert mange ganger, men «fasaden» står igjen i sin festlige rokokko.*» Det er ikke underlig at Baklandet menighet har ønsket seg det tilbake, men folket i Vestvik vil ikke av med det!

I 1848 kom det nye orgelet på plass. Det var bygd av orgelbygger Albrechtsen og kostet 600 spesiedaler. Lenge stod det på galleriet bak i kirken, mens det gamle stod stumt over alteret med sitt flotte orgelprospekt. På grunn av plassmangel i kirken måtte det gamle vike og det nye tok dets plass. 1848-orgelet ble brukt til flyttingen i 1940-1941. Bakke kirke lå nede ved landeveien, som nå har navnet Innherredsveien. På grunn av økende trafikk måtte den flyttes opp i skråningen ovenfor. I 1941 fikk organisten Einar Bonsaksen kjøpt et

hammondorgel. Han fikk montert to høytalere som hørte sammen med det nye instrumentet, ved de to runde lukene i taket. Det spilte ved nyinnvielsen av kirka etter flyttingen 2. februar 1941 og gjorde sin nytte i tretti år. Fordi det ikke var et ordinært orgel er dette hammondorgelet ikke med i oversikten i norsk orgelregister. Denne typen orgel ble først designet og bygd av Laurens Hammond i 1934. Det er et elektromekanisk instrument uten piper. De falt billigere enn pipeorgler. Det hadde en tonegenerator drevet av en elektrisk motor. Tonegeneratoren består av en rekke roterende tonehjul som er metallskiver med nær sinusformede mønstre. Det elektriske signalet til hvert tonehjul er å sammenlikne med en orgelpipe. Denne typen orgler produserer en temperert, varm og levende lyd. Typen kom til en del kirker, men fikk særlig sin betydning innen populærmusikken. Blant organister utløste hammondorgelet er

orgelbevegelse som satte barokkorgelet opp som det ideelle. Den mest kjente talsmann for denne bevegelsen var Albert Schweitzer. Sitt nåværende pipeorgel fikk Bakke kirke i 1971 fra orgelfabrikken til Rieger-Kloss i Tjekkosllovakia. Det har 15 stemmer med pedal og med elektrisk traktur.

Bakke kirke har hatt mange organister siden 1768. Mange av dem tjente i en årrekke. Strinda bygdebok II side 152 nevner flere: «*Organister i tida fra 1770 til 1846 var Sr. Müller, Hans Øyen, klokker Torgersen, Johan G. Liebig, Reitan og Christian Holm.*» Organist Kleven var der fra orgelet av 1848 var nytt

og helt til 1892 da hans datter Anna Kleven overtok. Hun spilte til hun døde i 14. mai 1918. Anna Kleven skal ha vært den første kvinne som ble fast ansatt organist i Norge ifølge Johan Løkhaugs bok om Bakklandet sogn og kirke fra 1965, side 107. Etter henne kom Mikal Svendsen, lærer ved Bispehaugen skole, men han døde av Spanskesyken allerede 17. januar 1919. Gunnar Becken ble etterfølgeren som fortsatte til Einar Bonsaksen kom. Han satt trofast ved orgelet fra 8. mai 1929 til han falt for aldersgrensen i 1969. Likevel kom han til å fortsette. Hans nevø, Per Fridtjof Bonsaksen, ble ansatt som ny organist. Han trengte permisjon for å fortsette sine studier i utlandet og fikk sin onkel som vikar. Da nevøen ble ansatt i Nidarosdomen, kom i 1977 Aksel Flatjord som ny organist. Han tjenestegjorde til 1999 da organist i 2017, Liv-Benedicte Bjørneboe, tok fatt på sin tjeneste.